

KKTC'DEKİ GÖÇMEN ÖĞRENCİ VELİLERİNİN EĞİTİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gönül KENDİR¹, Ahmet GÜNEYLİ²

1 Öğretmen, KKTC Millî Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Dairesi, gonul.kendir@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1390-2807.

2 Prof. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi-KKTC, Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi, aguneyli@eul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2168-1795.

Geliş Tarihi: 29.06.2021 Kabul Tarihi: 19.08.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.959268

Öz: Göç olgusunun en çok etkilediği durumlardan biri eğitimdir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne farklı ülke ve kültürlerden gelen göçmen öğrenciler eğitim sistemi içinde türlü zorluklar yaşarken KKTC nüfusunun az olmasından dolayı eğitim sistemi de göçmen öğrencilerden büyük oranda etkilenmektedir. Bu çalışma, KKTC'deki göçmen öğrenci velilerinin eğitime ilişkin görüşlerini betimlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, velilerin çocuklarının eğitimi ile ilgili destek ve girişimleri ele alınmış, göçmen öğrencilerin eğitimde yaşadıkları sorunlar ve sorunların çözümüne ilişkin veli görüşleri belirlenmiştir. Araştırma, Girne ilçesi devlet ilkokullarında eğitim gören göçmen öğrencilerin velileri ile yürütülmüştür. Araştırma bulgularına göre KKTC'deki göçmen öğrencilerin en büyük probleminin dil öğrenimi-kullanımı ile uyum sorunu olduğu görülmüştür. KKTC'de Millî Eğitim Bakanlığı ve ilgili paydaşların, göçmen öğrencilerin eğitim sorunları ile ilgili bir uyum ya da destek programı hazırlamaları önemlidir. Bununla birlikte okul-aile iletişimi çalışmaları, öğrencilere yönelik rehberlik-oryantasyon çalışmaları ve öğretmenler için göçmen öğrencilerin eğitimi ile ilgili hizmet içi kurslar verilmesi yapılabilecek uygulamalardır.

Anahtar Kelimeler: KKTC eğitim sistemi, göçmen öğrenciler, veli görüşleri, öğrenci sorunları, ilköğretim.

VIEWS OF PARENTS OF IMMIGRANT STUDENTS IN TRNC ON EDUCATION

Abstract:

It is seen that education is in the first place among the situations affected by the migration phenomenon. While immigrant students from different countries and cultures in the Turkish Republic of Northern Cyprus experience various difficulties in the education system, the education system is also affected by immigrant students due to the low population of the TRNC. This study was conducted to describe the views of immigrant students' parents in TRNC about education. The parents support and initiatives regarding the education of their children were also tried to be analyzed. At the last stage of the research, parents opinions about the problems experienced and solutions were asked. The study was conducted with the parents of foreign immigrant students studying in public schools in the Kyrenia. As a result of the research, it can be said that the biggest problem of the students is the language and adaptation problem. It is recommended that the Ministry of National Education and relevant stakeholders prepare a program about the education problems of immigrant students. In addition, family communication studies, guidance and orientation studies, and in-service courses for teachers about the education of immigrant students are also possible applications.

Keywords: TRNC education system, immigrant students, families views, students perceptions, elementary school.

Giriş

Göç, insanın yaradılışından beri kendine daha iyi yaşam koşulları sağlamak amacıyla gerçekleştirdiği bir olgudur. İnsanların farklı sebeplerle yer değiştirmesi olarak tanımlanan göç olgusu, devletlerin ve toplumların yüzyıllardır değişmeyen gerçeklerinden biridir (Eraldemir, 2013). Göç, kişilerin alıştığı ortamdan, ortak kültür ve dilden ayrılarak yeni bir dil ve farklı bir kültür içine girme süreci olduğundan bireylerin yaşantısında başta uyum olmak üzere birtakım sorunlara yol açtığı bilinmektedir (Özdemir, Benzer ve Akbaş, 2009).

Göçe neden olan sebepler birçok kaynakta yer aldığı gibi nüfus problemleri, ekonomik sebepler, çevresel etkenler, eğitim sistemindeki yetersizlikler, siyasi ve dini problemler ve savaşlar olarak açıklanabilir (Kaştan, 2015). Lee'ye göre (1966) göçe sebep olan faktörler, itme ve çekme teorisiyle açıklanır. Ayrılmak istenen yerdeki olumsuz durumlar itme faktörü olarak tanımlanır. Bunlar özellikle savaş, ekonomik

sebepler, sağlık problemleri, siyasi ve dini baskılar olabilmektedir. Gidilmesi planlanan yerdeki olumlu durumlar da çekme faktörleri olarak adlandırılmaktadır. Özellikle bazı ülkelerdeki ekonomik imkanların fazla ve cazip olması, sosyal ve kültürel hayatın çekiciliği, sağlık ve güvenlik sistemin gelişmişliği, eğitim seviyesinin yüksekliği göç alma yönünden çekme faktörleri olarak açıklanabilir. Ancak bazı durumlarda kişilerin ihtiyaçlarına bağlı olarak itme ve çekme faktörleri farklılık göstermektedir. Lee'ye (1966) göre farklı sınıflar için itme ve çekme faktörlerinin doğru tanımlanması gerekmektedir.

Bireyler göçü daha iyi hayat standartları için bir araç olarak kullanmaktadır. Erdoğan ve Kaya (2015) çalışmasında, göçmenlerin çoğunlukla yoksulluktan, savaştan, siyasi yolsuzluklardan, acımasız rejimlerden, kötü yaşam koşullarından kaçmakta olduğunu belirtmektedir. 2010 yılında Ortadoğu'da başlayan kitlesel olaylar, tüm dünyaya yayılmış, zamanla silahlı çatışmalar ortaya çıkmış ve büyük bir göç dalgası ortaya çıkmıştır (Erdoğan ve Kaya, 2015). Uluslararası göç hareketinin artmasıyla göçmen entegrasyonu önemli bir çalışma konusu haline gelmiştir (Dedeoğlu ve Gökmen, 2011).

Kıbrıs adası stratejik konumu dolayısıyla yüzyıllardır göç almaktadır. Göçler, KKTC kurulduktan sonra da devam etmiştir. Özellikle inşaat ve turizm sektörlerinde yaşanan hareketlilik ve bu sektörlerdeki işgücü ihtiyacı adaya yönelik göçlerin artmasında tetikleyici unsur olmuştur. Yıllar içinde gelişen yükseköğretim ve eğlence sektörü de KKTC'ye gelmek isteyenler için çekme faktörü olmaktadır. Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde sosyal ve kültürel yaşamın, içinde bulunulan coğrafyaya göre daha gelişmiş düzeyde olması, hoşgörü ve güvenlik gibi unsurlar da KKTC'ye göç etmek isteyenleri cezbetmektedir (Gökmenoğlu ve Kömleksiz, 2019; Takır ve Özerem, 2019).

KKTC'ye yönelik göçler bireysel olduğu kadar tüm aile üyelerinin birlikte göç etmesi olarak da gerçekleşmektedir. Göç eden ailelerin, yaşları okul çağındaki çocukları ise örgün eğitim sisteminin içine doğrudan dâhil olmaktadır. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının son yıllardaki eğitim istatistiklerine bakıldığında giderek artan oranda göçmen öğrencinin, KKTC resmi ve özel eğitim kurumlarında öğrenim gördüğü ortaya çıkmıştır (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İstatistik Yıllıkları, 2013-2014; 2014-2015; 2015-2016; MEB, 2016-2017; MEB, 2017-2018). Bu çalışmada göçmen öğrenci olarak ifade edilen grup, Lee'nin (1966) itme-çekme nedenleri ve Atlıhan'ın (2019) tanımını temelinde farklı kıta ve ülkelerden KKTC'ye göç eden ve öğrenimini KKTC'de devam ettiren öğrencilerdir. Buna göre çalışmadaki göçmen öğrenciyle kastedilen, KKTC'ye ailesi ile birlikte göç edip yerleşen, ülkesine dönüp dönmeyeceği belli olmayan ve ana dili Türkçe olmayan öğrencilerdir. Bu çalışmada ifade edilen göçmen öğrenciler, geldikleri yılda yaş düzeylerine uygun olarak KKTC'deki okullarda farklı sınıf kademelerine (ilkokul düzeyinde) yerleştirilmişlerdir. Türkiye'den KKTC'ye gelip yerleşen ve ana dili Türkçe olan, kısa dönem ya da belirli sürelerde KKTC'de bulu-

nan, ailesinden ayrı olarak salt eğitim amacıyla KKTC'ye gelen yabancı öğrenciler bu araştırmada ifade edilen göçmen öğrenci kapsamında değerlendirilmemiştir.

KKTC'de geldikleri ülkelerdeki eğitim sisteminden farklı bir eğitim sistemiyle karşılaşan göçmen öğrenciler, yaşları temel alınarak ve hazırbulunuşluklarına bakılmaksızın sınıflara yerleştirilmektedirler. Bu öğrenciler; öğretmenlerine, sınıf arkadaşlarına, yakın çevrelerine, okul kurallarına ve okul kültürüne alışmaya çalıştıkları zorlu bir adaptasyon dönemi yaşamak durumunda kalmaktadırlar. Hiç Türkçe bilmeyen göçmen öğrencilere, akranlarıyla birlikte aynı dönem ve sınıflarda, Türkçe dil düzeylerine bakılmaksızın öğretim verilmektedir. Bu durum, başta öğretmenler olmak üzere, Kıbrıslı Türk öğrenciler, göçmen öğrencilerin velileri, MEB ve devlet politikası açısından birçok sorunu beraberinde getirmektedir (Erden ve Erden, 2019). Halbuki KKTC Anayasası ve Eğitim yasalarında, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde ve UNICEF'in Çocuk Hakları Bildirgesinde yer alan 28. maddede "*Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle ilköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler.*" (UNICEF, 1989) ilkesi kabul edilmiştir. Bu durum KKTC Anayasasının 59. maddesinde yer alan "*Kimse, öğrenim ve eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.*" ifadesi ile bu ülkede göçmen öğrencilerin de eğitim hakkının gözetildiğinin bir göstergesidir (KKTC Anayasası, 1985). Türkiye'de yürütülen bir çalışmada da, KKTC ile benzer şekilde, eğitim süreci içinde göçmen öğrencilerin hem mağdur olduğu hem de stres yaşadıkları ortaya konmuştur (Güngör ve Şenel, 2018).

İnsanlar içine doğdukları ve ana babalarından öğrendikleri dili, ana dili olarak edinir ve konuşur. Ancak kendi ana diline sahip olmayan farklı uluslardan bireylerle iletişim kurmak için yabancı dil öğrenme gereği duyarlar. Yaygın kullanılan bir tanıma göre, insanların kendi doğduğu ülkede konuşulmayan ancak başka bir ulusun bireyleri ile iletişim kurmak ve anlaşabilmek için öğrenmeleri gereken dile yabancı dil denmektedir. İkinci dil ise ana dilinden sonra gelen ve dünyanın herhangi bir ülkesinde, çeşitli insanlarla "lingua franca" şeklinde anlaşma aracı olarak öğrenilen dil olarak kabul edilmektedir (Ceyhan, 2007). Ceyhan'ın tanımına göre ikinci dil, tüm dünyada anlaşmak için geçerli kabul edilen ve eğitim programları dahilinde okullarda ya da özel kurslarda öğretilen dildir. Kıbrıs'a göç eden ve ana dili Türkçe olmayan öğrenciler için Türkçe, ikinci bir dildir. KKTC'de devlet okullarında, kolej eğitimi veren liseler dışında tüm okullarda eğitim programları Türkçedir. Okullarda yabancı dil olarak sadece İngilizce dersi bulunmaktadır ve bazı okullarda ise seçmeli yabancı dil olarak Almanca, Fransızca ve Yunanca bulunmaktadır (KKTC Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi, 2005). KKTC'deki okullarda göçmen öğrencilere yönelik planlanmış ve etkin bir şekilde uygulanan yabancı dil olarak Türkçe eğitimi yapılmamaktadır. Örgün eğitim sistemindeki göçmen öğrenciler, kendi imkanları ve sınıf öğretmenlerinin gayretleri ile Türkçe öğrenmeye çalışmaktadır. Göçmen öğrencilerin kendi çabalarıyla ikinci bir dil olarak Türkçeyi öğrenmeleri yeterli olmamaktadır. Öğrencilerin derslerini

takip edebilmek ve okulla iletişim içinde olmak için ailelerin de Türkçeyi öğrenmeleri gerekmektedir. KKTC'ye göçle gelen ve devlet okullarında örgün eğitim sistemi içine dahil olan öğrenciler, KKTC'deki Kıbrıslı Türk öğrenciler gibi Türkçe ders işlemekte ve değerlendirme etkinliklerine Türkçe olarak katılmaktadırlar. Bu durum ise eğitimde çok ciddi sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır (Egeli ve Barut, 2020). Türkçe dışındaki alanyazında da (He, Bettez ve Levin, 2015; UNESCO, 2015) göçmen öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında benzer sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

Öğretimde kullanılan dilin yanı sıra uyum konusunda da göçmen öğrencilerin sorunlar yaşadıkları alanyazında yer almaktadır (Tebben, 2017). Ak (2020), insanların doğumdan itibaren farklı ortam ve durumlarla karşı karşıya kaldığını ve uyum çabası içine girdiğini belirtmektedir. Sözelimi bir öğrenci okula başladığında alıştığı aile ortamından okul ortamına geçmekte ve girdiği bu ortam ve karşılaştığı durumlara uyum sağlama gayreti göstermektedir. Bu uyum ve alışma süresi tabii ki kişiden kişiye değişebilmektedir. Yavuzer (1993) ise uyumu, kişilerin içinde buldukları ortamları kabullenmesi ve alışması olarak tanımlamaktadır. Başka bir deyişle uyum, bireylerin sahip oldukları benlikleri ile içinde buldukları çevre arasında kurduğu, diğer insanların davranışlarını anlamalarına yardımcı olan, hayatın doğal akışı içerisinde var olan, dengeli ve sürdürülebilir bir ilişkidir. Özetle belirtmek gerekirse Çöplü'nün de (2019) üzerinde durduğu gibi, kişilerin kendi benlikleri ile içine girdikleri ortamın koşulları ve beklentileri arasında bağ kurma çabasına uyum denilebilir. Bu bağ ne kadar kısa sürede ve sorunsuz kurulursa uyum süreci o kadar rahat atlatılmaktadır. İnsan gelişiminde, özellikle çocukluk yıllarında, içinde yaşanılan çevrenin, bu çevrenin getirdiği koşulların ve yaşantıların olumlu ya olumsuz yönde etkisi vardır. KKTC'de göçmen öğrencilerin durumuna ilişkin araştırmalar yürütülmüş ve sorunların temelinde dil kullanımı ile uyum sorunu olduğu ortaya çıkmıştır.

Gökmenoğlu ve Kömleksiz'in (2019), KKTC'deki göçmen öğrencilerin uyumuna yönelik yürüttükleri durum saptama çalışmasında, göçmen öğrencilerin belli bir süre geçmesine rağmen yeni yaşamlarına alışamadıkları, gelmeden önceki sosyal çevreye özlem duydukları ve uyum konusunda sıkıntılar yaşadıkları ortaya konmuştur. Aynı çalışmada, KKTC'nin hem küçük bir yer olması hem de sosyal etkinliklerin sınırlı olması da sorun olarak tespit edilmekle birlikte belediye hizmetlerinin yeterli olmaması ve merkeze uzak yerlerde sosyal yaşam olmayışı, değinilen sorunlar arasında yer almıştır.

Farklı ülke ve ailelerden Kıbrıs'a gelen göçmen öğrencilerin, eğitim sistemi içinde farklı davranışlar göstermesi doğaldır. Çocukların okula uyumları, yabancı dil olarak Türkçe öğrenmesi ve dersleri anlaması, kuşkusuz bir süreç gerektirmektedir. Bu süreç, ailelerin eğitim seviyesine, ekonomik ve kültürel seviyesine bağlı olabilmektedir. Ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeylerinin çocukların eğitimi ve akademik başarısı temelinde farklılık yaratıp yaratmadığı önemli bir konudur. Hacıfazlıoğlu, Kararırmak ve Öztapak'ın (2015) çalışmasında elde ettikleri bulgular, özellikle eğitim

ve ekonomik düzeyleri yüksek göçmen ailelerin çocuklarının akademik başarısının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun sebeplerinden biri ise, sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin evde akademik olarak hiçbir destek alamadıkları gerçeğidir. Bu öğrencilerin ailelerinin dersler hakkında bilgi sahibi olmamaları, uzun süreli ve yorucu işlerde çalışmaları, eve yorgun gelmeleri, ev işleriyle ilgilenmeleri çocuklarına akademik olarak destek olamamalarına yol açmaktadır. Eroğlu ve Gülcan'ın (2016) çalışmasında yukarıdaki düşünceleri destekleyici bulgulara ulaşılmıştır. Göç eden aileler, genellikle eğitimi ikinci plana atmaktadır. Bunun sebepleri arasında iş bulma, ev bulma ve geçim sıkıntısı gelmektedir. Dolayısıyla aileler, eğitimi gerektiği kadar önemseyemez hale gelmektedir. Bu gibi sıkıntılarla boğuşan aileler, çocuklarına evlerinde ders çalışması için gerekli imkânı sunamamaktadır. Öğrenci başarısı da, bu durumdan doğrudan etkilenebilmektedir.

KKTC'de lise öğrencilerine yönelik yapılan bir çalışmada Kıbrıs'a göçle gelen öğrencilerin yaşam koşulları ve temel gereksinimlerin karşılanması konusunun uyum sağlamada önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğrencilerin maddi kaygılar nedeniyle yaşadıkları evleri birden fazla aile ile paylaştıkları ve arzu ettikleri yaşam koşullarına sahip olmadıkları belirlenmiştir (Gökmenoğlu ve Kömleksiz, 2019). Söz konusu çalışmada, öğrencilerin gelir düzeyi ile ilgili kaygı yaşamadıklarında akademik olarak daha başarılı oldukları görülmüştür. Eğitim ve ekonomik açıdan gelişmiş ailelerin çocuklarının, akademik başarılarının iyi olmasının yanı sıra spor, sanat ve kültürel içerikli sosyal etkinliklerden de (gelir ve eğitim seviyesi düşük ailelerden gelen göçmen öğrencilere göre) daha çok yararlanabildikleri ortaya çıkmıştır.

KKTC'de göçmen öğrenciler için hazırlanmış eğitim programı bulunmama ile birlikte, bu öğrencilerin Türkçeyi daha hızlı ve doğru öğrenmesini sağlayacak ders materyalleri de geliştirilmemiştir. Bazı öğretmenlerin kişisel çaba ve araştırmaları sonucunda çalışmalar yürüttükleri söylenebilir. Nitekim KKTC'de Türkçe öğretim programları ana dili Türkçe olan öğrenciler için hazırlanmıştır ve göçmen öğrencilerin dil gelişimleri, yaş, eğitim düzeyi ve kültür durumları dikkate alınmadığından dil öğrenme sürecinde sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Alanyazında yer alan çalışmalarda (Onur, Biçer ve Bozkırlı, 2012; Polat, 2012), ana dili eğitimi özelinde ve diğer alanların öğretiminde kullanılan öğretim yöntem ve materyallerinin göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olduğu ortaya konmuştur.

Kıbrıs'ta Gazimağusa ilçesi özel ve devlet kolejlerinde yürütülen Takır ve Özerem'in çalışmasına göre (2019), rehber öğretmen ve müdür yardımcılarını, göçmen öğrencilerin okul ortamında yaşadıkları sorunları şu şekilde sıralamıştır: Dersleri takip etmede zorluk, okul ve sınıf kurallarına uyma konusunda sorun yaşama. İfade edilen bu sorunlara ek olarak farklı sorunların da gözlemlendiği vurgulanmıştır. Özellikle öğretimden kopan öğrencilerin, öğretmenleri ile çatışmaya girdikleri ve arkadaş gruplarından dışlandıkları ifade edilmiştir. Ayrıca bu öğrencilerin sınıf ortamında disiplinsiz

davranışlarda bulunarak sınıf düzenini bozmaya yönelik davranışlar sergiledikleri sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmanın amacı, KKTC'deki ilkokullara devam eden göçmen öğrencilerin velilerinin eğitim sistemi ve eğitimcilerle ilgili görüşlerini belirlemektir. KKTC'deki göçmen öğrencilerin farklı ihtiyaçları ve beklentilerinin olması doğaldır. Bu ihtiyaçların ve beklentilerin tespit edilmesi ve tamamen karşılanabilmesi elbette kolay değildir. Ancak göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarının ve ailelerinin beklentilerin tespit edilmesi mümkündür. Böyle bir çalışmanın gerçekleştirilmesi ve sonuçlarının paylaşılması göçmen öğrencilerin çok daha hızlı ve daha az sorunla KKTC örgün eğitim sistemi içine dahil edilebileceği düşünülmektedir. Göçmen öğrencilerin KKTC eğitim sistemi içinde hem akademik hem sosyal olarak başarılı ve mutlu olmaları bağlamında bu çalışmanın sonuçlarının değerli ve önemli olacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Ana dili Türkçe olmayan ve KKTC'ye göçle gelen öğrencilerin velilerinin;

1. KKTC eğitim sistemi, okul yöneticileri ve öğretmenlere ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Çocuklarının eğitimine ilişkin kendi sorumluluk, katkı, girişim ve önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu başlık altında desen, katılımcılar, veri toplama aracı, verilerin toplanması, veri analizi ve araştırmacının rolü açıklanmıştır.

Desen

Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı temel alınarak yürütülmüştür. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin uygulandığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve kapsayıcı bir anlayışla ortaya konmasını hedefleyen bir sürecin izlendiği araştırma türüdür (Aydın, 2018). Bu çalışmada, nitel yaklaşımın seçilme nedeni; KKTC'ye göçle gelen öğrenci velilerinin beklenti ve görüşlerinin nicel verilerle elde edilmesinin güç olmasıyla ilgilidir. Her biri farklı ülkeden gelen ve farklı dilleri konuşan velilerin tümünün anlayarak cevaplandıracağı bir ölçeğin oluşturulması ve uygulanmasının oldukça güç olduğu düşünülmüştür. Araştırmada nitel araştırma modellerinden biri olan durum çalışması temel alınmış ve Yin'in (2014) tanımladığı durum çalışması modellerinden biri olan bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Sözü edilen bütüncül tek durum deseninde, nitel araştırmalarda incelenen tek durum içinde tek analiz birimi vardır. Buna göre araştırmada KKTC'de en çok göç alan ilçelerden biri olan Girne ilçesi amaçlı olarak seçilmiştir. Girne'deki durumun incelenmesi, burada yaşayan ve Türkçe konuşup anlayan velilerle yürütülen çalışmanın sonuçlarının paylaşılmasının KKTC'ye göç eden öğrencilere yönelik bilimsel çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Araştırmada analiz birimi ise, göçmen öğrenci velilerin KKTC'deki eğitime ilişkin görüşleridir.

Katılımcılar

Araştırmadaki katılımcılar, göçle KKTC'ye gelen, kendi ana dilinin konuşulmadığı dilde eğitim-öğretim etkinliklerine katılan göçmen öğrencilerin velileridir. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir (Büyüköztürk, 2012). Çalışmada amaçlı örnekleme yönteminin yanı sıra katılımcı olacak kişilerin belli ölçütler dahilinde seçilmesi gerekliliği doğmuş ve böylelikle ölçüt örnekleme yöntemi de kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede, araştırmacı tarafından araştırmaya konu olacak örnekleme belli ölçütler çerçevesinde seçilmektedir. Araştırmacı, hangi birey ya da durumları çalışacağına karar verir ve ölçütü kendisi belirler (Abbak, 2015). Çalışma örnekleme için ölçütler; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine göçmen olarak gelinmesi, ana dilinin Türkçe olmaması, anne ve babadan birinin Türkçeyi anlıyor ve konuşuyor olması, velisi olduğu öğrencinin KKTC'deki örgün eğitim kurumlarından birine devam ediyor olması şeklinde belirlenmiştir. Bu ölçütlere göre göçmen öğrencilerin velileri belirlenirken ise kolay ulaşılabilir veya elverişli örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda ve elverişli örnekleme yöntemi, tamamen mevcut olan, ulaşması hızlı ve kolay olan ögelere dayanır (Baltacı, 2018).

Araştırma kapsamındaki iki ilkokuldan biri olan Mustafa Çağatay İlkokulundan 10 öğrenci velisi, Karaoğlanoğlu İlkokulundan ise 12 öğrenci velisi örnekleme yöntemleri temelinde çalışmaya dahil edilmiştir. Bu velilerin bir kısmının devlet ortaokulu, lisesi ve kolejlerine devam eden çocukları da bulunmaktadır. Belirlenen ailelerin hem anne hem de babaları ile görüşme yapılması planlanmıştır. Ancak görüşme aşamasına gelindiğinde bazı öğrencilerin tek ebeveynli oldukları tespit edilmiştir. Tek ebeveynli aile sayısı ikidir; bu ailelerde çocukların bakımını anneler üstlenmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri elde etmek amacıyla nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu hazırlar. Görüşme sırasında araştırmacı, görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla verilen cevapları ayrıntılandırabilir ve kişinin cevaplarını açıklamalarını sağlayabilir (Türnüklü, 2000). Bu çalışmada ana dili Türkçe olmayan öğrenci velilerine uygulanmak üzere hazırlanan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyo-demografik sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise, görüşme soruları üç temel başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

1. Göç nedenleri ve eğitimden beklentiler,
2. Ailelerin eğitim sürecindeki ilgi ve girişimleri,
3. Çocukların okuldaki durumları (yaşadıkları, bilişsel-duyuşsal-sosyal durumları) şeklindedir.

Araştırma sorularının uygunluğu konusunda farklı üniversitelerde görev yapan akademisyenlerin görüşüne başvurulmuştur. Ayrıca 2 katılımcı ile pilot uygulama yapılarak sorulara son şekli verilmiştir. Göç nedenleri ve beklentiler başlığı altında üç soru, ailelerin ilgisi ve girişimi başlığı altında üç soru ve çocukların okuldaki durumları başlığı altında beş soru yer almaktadır. Velilere yöneltilen sorular, onların kendilerini rahat bir şekilde ifade edebileceği şekilde hazırlanmış ve görüşme sırasında görüşlerini detaylandırılabilmesi için ek sorular da düşünülmüştür. Katılımcıların Türkçe kelime dağarcığının kısıtlı olması nedeniyle görüşme sorularının kısa ve kolay anlaşılabilir olmasına dikkat edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya başlamadan önce KKTC Millî Eğitim Bakanlığında 26 Ekim 2020 tarihinde İÖD.0.00-006-20/E.5557 sayılı uygulama izni alınmıştır. Araştırmada katılımcıların gönüllülük esasıyla araştırmaya katılmalarına dikkat edilmiştir. Başta gizlilik olmak kaydıyla etik kurallara uyulacağı ve katılımcıların verecekleri cevaplarda herhangi bir yönlendirmenin yapılmamasına dikkat edileceği onlara araştırmacı tarafından bildirilmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinin COVID-19 salgınına denk gelmesi nedeniyle görüşmelerin tümü yüz yüze gerçekleştirilememiştir. Çevirim içi görüşmeler yapılmakla birlikte, bazı katılımcılar sorulara ilişkin yanıtlarını yazılı olarak vermeyi tercih etmişlerdir. Anlaşılamayan ya da açık cevap alınamayan sorularla ilgili telefonla iletişime geçilmiştir. Bazı veliler temastan çekindikleri için görüşme formunu sadece internet üzerinden elektronik olarak doldurup e-posta yoluyla gönderme yoluna gitmiştir.

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı görüşme formunu, danışmanı ile birlikte hazırlamış, bu süreçte uzman görüşlerini almış ve görüşme süreçlerini, verilerin toplanması bölümünde açıklanan sınırlılıklar çerçevesinde bizzat kendi uygulamıştır. Daha sonra ise görüşmeler sonucunda elde edilen verileri yazmış, uygun kod ve temaları oluşturmuş ve metin haline dönüştürmüştür. Görüşmeler süresince nesnel bir tavır takınmış, katılımcıları yönlendirmekten kaçınmış ve bilimsel araştırmadaki etik kurallara uymaya özen göstermiştir. Veri analizi süresince nitel araştırmada içerik analizi tekniğine uygun olarak ve geçerlik-güvenilirlik ilkeleri temelinde bir çözümleme gerçekleştirmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonunda elde edilen veriler birebir yazılıp kaydedilmiştir. Veriler çözümlenmesinde içerik analizi yaklaşımı temel alınmıştır. İçerik analizi gerçekleştirilirken temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmaktır (Selçuk, Palancı, Kandemir ve Dündar, 2014). İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde orga-

nize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada gerçekleştirilen içerik analizinin aşamaları aşağıdaki gibidir:

1. Veriler, yazılı olarak kaydedilmiştir.
2. Her soru bir kategori olarak kabul edilmiştir.
3. Aynı soru altında tüm katılımcıların verdiği yanıtlar yazılmıştır. Bu işlem 2 kez tekrarlanmıştır. Katılımcı velilerin yanıtları anne ve baba olarak değerlendirilmiştir.
4. Her soruya verilen yanıtlarda kodlar (anahtar sözcükler) belirlenmiştir.
5. Benzer kodlar sınıflandırılarak temalar elde edilmiştir. Tema isimleri araştırmacı tarafından verilmiş, isimler verilirken kodları kapsamasına ve açık-anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Her temanın ayrı olmasına ve iç içe geçmemesine özen gösterilmiştir.
6. Bazı durumlarda temalar birleştirilmiş ve ana temalar oluşturulmuştur.
7. Temalar sunulurken şekillerden yararlanılmıştır. Şekiller araştırmacılar tarafından Corel Draw programında özgün olarak oluşturulmuş ve içerik analizi temel alınarak şekillerde temalara yer verilmiştir.
8. Şekillerin altında her temayı açıklamaya ilişkin katılımcı görüşleri birebir alıntı yapılarak sunulmuştur.
9. Alıntılar tırnak içerisinde ve italik olarak sunulmuştur. Alıntılardan sonra katılımcıların isimleri verilmeden kodlar kullanılmıştır. Buna göre anneler için A1, A2, A3... ve babalar için B1, B2, B3... gibi kodlardan yararlanılmıştır.
10. İçerik analizindeki güvenilirlik için araştırmacı ve danışmanı bir soruyu ayrı ayrı çözümlemiş ve aralarındaki uzlaşmanın %82 olduğu görülmüştür.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Zorlukları

Bu araştırma, Girne ilçesindeki ilkokullara devam eden ve ana dili Türkçe olmayan göçmen öğrenci velilerinin 2020-2021 eğitim-öğretim yılında eğitime ilişkin görüş ve beklentileri ile sınırlıdır. Araştırmaya katılan ailelerin farklı ülkelerden olması ve İngilizce konuşamamaları, yalnızca Türkçe öğrenmiş ailelerle araştırmanın yürütülmesini zorunlu kılmıştır. Türkçe öğrenmiş göçmen öğrenci velileri ile yapılan görüşmelerde ise velilerin kelime hazinelerinin kısıtlı oluşundan dolayı ana dili konuşucuları kadar akıcı ve detaylı anlatım yapamamaları da araştırmanın başka bir sınırlılığı olmuştur. COVID-19 nedeniyle salgın sürecinde araştırmanın yürütülmesi görüşme sürelerinin uzun tutulmamasına yol açmıştır. Bu durum da araştırmada veri toplama sürecinde sınırlılık yaratmıştır.

Bulgular

Bu araştırmanın bulgular bölümünde ana dili Türkçe olmayan göçmen öğrenci anne ve babalarının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki eğitim sistemi ile ilgili görüşleri ve eğitimcilerden beklentileri sırayla sunulmuş ve içerik analizine bağlı olarak oluşturulan temalar yorumlanmıştır.

Şekil 1. Göç Nedenleri ve Eğitimden Beklentiler

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu KKTC'ye göç nedeni olarak çalışma ve para kazanma cevabını vermiştir. Bazı katılımcılar ise, KKTC'nin güvenli bir ülke olduğunu ve kültürel olarak kendi ülkelerine benzediğini ifade etmiştir. "KKTC'de daha güvenli bir yaşam olması ve kültürel mirasın bizinkine benzemesi burayı tercih etmememize sebep oldu." (A1). Başka bir katılımcı, tercih sebebini hem güvenlik hem de iklim ile ilişkilendirerek şu şekilde açıklamıştır. "Hırsızlık oranının düşük olması, sakin bir yer olması ve ikliminin güzel olması hoşumuza gitti. Bu yüzden geldik." (B5). Şekil 1'deki bulgular dik-kate alındığında ailelerin KKTC'ye geliş nedenleri içerisinde çocuklarının iyi eğitim almaları isteğinin olmadığı görülmektedir.

Çeşitli sebeplere Kıbrıs'a gelen katılımcıların neredeyse tamamı KKTC'deki eğitim sistemi ile ilgili önceden bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmişler ve "Hiç bir şey bilme-

den geldik." (B8) yorumunu yapmışlardır. KKTC'deki eğitim sisteminden beklentilerinin ne olduğu sorusuna da büyük bir çoğunluk, "Beklentim yoktu." cevabını vermiştir. KKTC eğitim sistemi hakkında bilgi sahibi olmamasına karşın eğitim sistemini beğenen ve tahmininden iyi bulan katılımcıların olduğu da görülmüştür. "Hayır bilgi sahibi değildik. Ancak okulları beklediğimizden ve düşündüğümüzden daha iyi bulduk." (A1)

Katılımcılar çocuklarının okula başladıktan sonraki süreçte sorun yaşamadıklarını, okullarını sevdiğelerini ve okula severek gittiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı, "Mutlu bir şekilde okula gittiler. Sorun yaşamadık." (A2) demiştir. Buna karşın bazı katılımcılar Türkçe öğrenme sürecinde sorunlar yaşadıklarını ve okuma yazmada zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Bu zorlukların çocukların dersleri anlamalarına engel olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin (A5) "Çok stres yaşadık. Türkçe öğrenmek için çok uğraştılar. Derslerini anlamak için çok zorluk yaşadılar." demiştir. Katılımcılardan bazıları ise çocuklarının arkadaşları tarafından kabul edilmediklerini ve dışlandıklarını ifade ederek bu durumdan dolayı zorluk yaşadıklarını söylemiştir. "Arkadaşları ile başlangıçta anlaşamadılar. Çocuklarımızı topluma dahil etmek için çok sıkıntı yaşadık." (B1).

Şekil 2. Eğitime İlişkin Ailelerin İlgisi ve Girişimi

Bu araştırmada aileler, çocuklarının eğitimine ilişkin girişimlerini değerlendirirken öncelikle Türkçe seviyelerinin ne düzeyde olduğundan ve Türkçeyi nasıl öğrendikle-

rinden söz etmişlerdir. Bu durumun ise çocuklarının eğitimini doğrudan etkilediğini ve çocuklarına destek olma konusunda belirleyici olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcıların görüşmelerdeki cevaplarından farklı seviyelerde Türkçe bildikleri anlaşılmaktadır. Okuma yazma seviyeleri sorulduğunda bazı katılımcıların çekingen davrandığı araştırmacı tarafından bizzat gözlemlenmiştir. “*Çok az biliyorum. Okuma, yazma ve konuşma seviyem düşüktür.*” (B3). Katılımcıların büyük bir kısmı okuma yazma seviyesinden pek bahsetmemiş, bazıları ise “kötü” olarak değerlendirmiştir. Dinleme ve konuşma becerilerinin yanı sıra özellikle okuma ve yazma becerileri iyi olan ailelerin, çocuklarının eğitimine daha çok destek sağlayabildikleri ortaya konmuştur. Velilerin Türkçe öğrenme şekilleri elde edilen veriler ışığında; kendi kendine, iş yerinde ve ders-kurs yoluyla olduğu şeklindedir. Ders ve kurs yoluyla Türkçeyi öğrenen velilerin eğitime olan inançlarının daha yüksek olduğu ve çocuklarını Türkçe öğrenmeye daha çok güdülediği görülmüştür.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu çocuklarının dersleriyle ilgilendiğini benzer cümlelerle ifade etmiştir. KKTC’de uzun süre kaldığı anlaşılan bazı veliler ise çocuklarına ilk zamanlarda yardım ettiklerini ancak çocuklarına artık yardım etmediklerini dile getirmişler ve bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir: “*Çocuklarım artık derslerini kendileri yapıyorlar.*” (A5). Benzer şekilde çocuklarının derslerini tek başına yapacak duruma geldiğini düşünen ve daha az yardım eden veliler de bulunmaktadır. Çok az sayıda erkek katılımcı (baba) ise çocuklarının derslerine yardım edecek fırsatı olmadığını ifade ederek onlara zaman ayıramadığını ancak annelerinin ilgilendiğini söylemiştir. “*Eşim destek oluyor.*” (B9).

Çocuklarının derslerine yardım etme amaçları velilere sorulduğunda katılımcıların hemen hemen tamamı çocukları için iyi bir gelecek istedikleri konusunda ortak bir görüş ortaya koymuşlardır. Katılımcıların bazıları ise, KKTC’de yaşadıkları dil sorununa vurgu yaparak çocuklarının derslerine yardım etme sebebini daha iyi Türkçe öğrenmelerine dayandırmıştır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu çocuklarına okul dışında herhangi bir akademik destek almadığını ifade etmiştir. Katılımcıların bir kısmı ise çocuklarına çeşitli derslerden özel ders aldığını ifade etmiştir. Bu dersler, beşinci sınıf öğrencileri için ortaokula hazırlık (sınavla girilen kolejler) şeklinde olabildiği gibi Türkçe dersi için pekiştirme amaçlı olarak da tercih edilmektedir. Bir katılımcı (A12), “*Bir çocuğum koleje hazırlık için ders alıyor.*” demiştir. Araştırmaya katılan az sayıdaki veli ise çocuklarını dershanelerin etüt bölümüne gönderdiklerini ifade etmiştir. Etüt merkezini, çocuklara ödevlerini yaptırdıkları ve ders çalıştırdıkları için tercih ettiklerini söylemişlerdir. “*Evet derslerini yapmak için etüt merkezine gidiyorlar.*” (A6).

Şekil 3: Göçmen Öğrencilerin Okuldaki Durumuna İlişkin Aile Görüşleri

Bu çalışmada, göçmen öğrencilerin okuldaki durumları ile ilgili velilerin görüşlerine de yer verilmiştir. Katılımcıların cevapları incelendiğinde, dört tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar, “çok iyi”, “iyi”, “orta” ve “kötü” şeklinde yapılandırılmıştır. Yapılan görüşmelerde velilerin detaylı açıklamalar yapmaması, kısa cevaplar vermesi ve bazı konularda fikirlerinin olmaması, çocukların okuldaki akademik ve sosyal durumlarını velilerin çok iyi analiz edemedikleri izlenimini uyandırmıştır. Katılımcıların bir kısmı çocuklarının akademik başarılarının çok iyi olduğunu ifade etmiştir. Gösterge olarak ise, ders notlarının yüksek olması gösterilmiştir. “Çocuklar okulda teşekkür belgesi alabiliyorlar, bu yüzden bence başarıları çok iyi durumdadır.” (B5).

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu çocuklarının akademik durumu ile ilgili “iyi” değerlendirmesini yapmış ancak bu kanaate nasıl vardıkları ile ilgili herhangi açıklayıcı bir yorum getirmemişlerdir. Çocuklarını iyi olarak değerlendiren ailelerin, bir ya da iki çocuğunun devlet kolejleri için yapılan giriş sınavını geçtiği ve koleje halihazırda devam ettiği görülmüştür. Araştırmada, çocuklarının akademik başarısını “orta” olarak değerlendiren velilerin, çocuklarının aldıkları notlara bakarak bu kanaate vardıkları düşünülmektedir. “Çocuğumun ders başarısı orta düzeydedir.” (A9).

Çocuklarının akademik başarılarını “kötü” olarak değerlendiren veliler ise değerlendirme yaparken açıklayıcı bilgi vermekten kaçınmış ve herhangi bir yorum yapmamışlardır. Bu durum araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. “Çocuğumun dersleri kötüdür.” (B8).

Bu araştırmada göçmen öğrencilerin okullarına ilişkin memnuniyet durumları da velilere sorulmuştur. Çalışmaya katılan velilerin büyük bir kısmı çocuklarının okula, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı olumlu duygular beslediğini ifade ederek çocuklarının okula isteyerek gittiğini ve okuldan mutlu döndüğünü söylemiştir. “Çocuklar okuldan çok memnundurlar. Memnuniyetle gidiyorlar.” (B2). Az sayıdaki veli ise, çocuklarının okulu pek sevmediğini, aslında okula gitmek istemediklerini ama yine de gittiklerini ifade etmiştir. “Çocuklar okulu pek sevmiyorlar ama yine de gidiyorlar.” (B3).

Ana dili Türkçe olmayan göçmen çocukların KKTC okullarındaki sosyal ilişki durumları sorulduğunda ise, büyük oranda katılımcı, çocuklarının okul ortamında sosyal olarak uyumlu olduğunu ve herkesle anlaştığını ifade etmiştir. Katılımcıların bir kısmı ise çocuklarının özellikle öğretmenlerini çok sevdiğini ifade etmişlerdir. “Çocuklarımızın öğretmenleri çok iyi kişiler. Çocuklar onları çok seviyor.” (A1). Bunların yanında katılımcılar çocuklarının okulda bulunan kişilere saygılı davrandığını açıklamışlardır. “Çocuklar okuldaki kişilere saygılı davranırlar.” (A2)

Öğrencilerin yaşadığı sorunlar sorulduğunda, katılımcıların büyük bir çoğunluğu, çocuklarının okullarda kayda değer bir sorun yaşamadığını ifade etmiştir. “Çocuklarımızın okulda hiç sorunu yoktur.” (A6) Bazı katılımcılar ise, çocuklarının okulda yaşadığı sorunları ifade ederken arkadaş eksikliğine değinmiştir. “İlk yıl çocuklarımız sınıf arkadaşlarıyla birçok sorun yaşadılar. Ama artık bu sorunlar çözüldü.” (B1). Çocuğunun daha küçük sınıflarda okuduğunu belirten başka bir katılımcı ise çocuğunun hiç arkadaşı olmadığını belirtmiş ve bunu okulda yaşanan önemli bir sorun olarak ifade etmiştir.

COVID-19 salgınına dikkate alan bazı katılımcılar ise, sınıfların iki gruba ayrılarak seyreltilmiş eğitim verildiğini hatırlatarak ders sürelerinin azlığını sorun olarak dile getirmiştir. “Derslerin çok az yapılması. Çocukların iki günde bir okula gitmeleri sorun oluyor.” (B2)

Yaşanan sorunların sebeplerini bulmaya yönelik sorulan soruya katılımcıların büyük çoğunluğu, sorun olmadığı için bir neden de olmadığını ifade etmiş ve sorun yaşanmamasının nedeninin ise öğretmenlerinin ilgisi olduğunu söylemiştir. Çocuklarının yaşadığı sorunları arkadaş eksikliği olarak tanımlayan katılımcılar ise bu sorunun nedenini çocukların yabancı uyruklu olması ve diğer çocuklarla birbirlerini anlayamaması olarak yorumlamıştır.

“Çocukların yaşadıkları sorunlar nasıl çözülür?” sorusunun yöneltildiği katılımcıların büyük bir çoğunluğu çocukların yaşadıkları sorunlar konusunda açıklayıcı yorumlar yapmaktan kaçınmıştır. Buna paralel olarak çözüm yolları sorulduğunda da

bir fikir öne sürememişlerdir. *"Bilemiyorum."* (B2), *"Bir fikrim yok."* (A9). Bazı katılımcılar ise çocuklarının yaşadıkları sorunların önemsiz şeyler olduğunu ve kolaylıkla çözülebileceğini ifade etmişlerdir. Yaşanan sorunları COVID-19 salgını ile ilişkilendiren veliler, çözümü de çocuklarının daha fazla ders almaları şeklinde önermişlerdir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmaya katılan velilerin Kıbrıs'a geliş nedenlerinin farklılaştığı görülmektedir. Göç eden ailelerden bazılarının KKTC'nin doğal güzelliklerini ve iklimini en önemli sebep olarak gösterdikleri görülmüştür. Diğer gruplardaki göç edenlerin ise toplumsal ve kültürel benzerliklerin tercih sebebi olarak ön plana çıktığı görülmüştür. Rusya, Ukrayna ve Moldova'dan KKTC'ye göç edenler sebep olarak iklim, yüzü şekilleri ve güvenlik konusunu öne sürerken; Pakistan, Türkmenistan ve Kırgızistan'dan gelenler çalışmak için cevabını vermiştir. Katılımcıların geliş nedenlerine bakıldığında çocuklarının eğitimine yönelik herhangi bir hedef ortaya koymadıkları anlaşılmaktadır.

KKTC'nin eğitim sistemine ilişkin göç eden ailelerin bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir. Bu aslında beklenen bir sonuçtur. KKTC'ye göç ederken göç sebepleri ve hedeflerine çocuklarının eğitimini ön plana koymayan veliler, zaten eğitim sistemini araştırma ihtiyacı da duymamış olabilirler. Sözü edilen anlayıştaki veliler KKTC eğitim sistemi ile ilgili bilgi sahibi olma girişiminde bulunmamışlardır. Ne var ki, KKTC'nin uluslararası alanlarda tanınmamış bir ülke olması ve internet üzerinden erişilebilecek kaynaklarının yetersiz olması da ailelerin eğitimle ilgili bilgi sahibi olmalarını sınırlandırmış olabilir.

Ailelerin eğitimden herhangi bir beklentisinin olmaması, eğitim ile ilgilenmediklerini düşündürmektedir. Bunun yanında ailelerin tamamına yakını okulları beğenmektedir ve olumlu görüşlere sahiptirler. Bunların nedenlerine bakıldığında, kendilerinin çalıştığı saatlerde, çocuklarının güvende olması bu kanaate varmalarına etken olabilir. Çocuklarının okuldan mutlu gelmesi de her şeyin yolunda olduğunu düşündürmektedir. Bu sonuç temelinde araştırmaya katılan ailelerin geldikleri ülkelerdeki eğitimle KKTC'deki eğitim sistemini karşılaştırdıkları zaman belediklerinden daha iyi buldukları yorumu da yapılabilir.

Araştırmaya katılan göçmen ailelerin bazıları çocuklarının arkadaş bulma konusunda sorun yaşadığını dile getirirse de birçok katılımcı bu konuya değinmemiştir. Bunun sebebinin, Aktoprak, Yiğit ve Güneşli'nin araştırmalarında (2018) belirttikleri gibi, KKTC'deki çokkültürlü eğitim ortamı içinde göçmen öğrencilerin kendi ülkelerinden gelen başka öğrencilerle buluşmuş olmaları ve arkadaş sahibi olmalarıdır. Şimşir ve Tilmaç (2018) da araştırmalarında, okul aile birliklerinin okullardaki çokkültürlülük durumunu değerlendirerek ve çeşitli etkinlikler planlayarak velilerin birbirlerini tanımalarını sağlayabileceğini belirtmektedir. Böylece göçmen çocuklarının adaptasyon ve entegrasyon süreci hızlandırılmış olabilir.

Çocuklarının okula başladıktan sonra yaşadıkları sorunları anlatmaları istenen velilerin büyük bir kısmı, “sorun yaşamadı” cevabını vermiştir. Bu düşündürücü bir sonuçtur. Araştırmacılar bu soru karşısında katılımcıların çekingen cevap verdiği bizzat gözlemlenmiştir. Velilerin okulla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı düşünülmektedir. Hem çocukları hem de çocuklarının öğretmenleri ile yeterli iletişim kuramadıkları anlaşılmaktadır. Alanyazında göçmen öğrencilerle yapılan çalışmalarda öğretmen ve yöneticiler ciddi sorunlar yaşadıklarını belirtmektedirler (Takır ve Özerem, 2019). Bu araştırmadaki velilerin ise hiç sorun yok demesi düşündürücüdür ve bir iletişimsizlik olduğunu düşündürmektedir. Alanyazındaki benzer çalışmalarda öğretmenler ile aileler arasında iletişim eksikliklerinin olmasının, sorunların fark edilmesinde ve çözüm yolları bulunmasında olumsuz etkisi olduğu ortaya konmuştur (Schneider & Arnot, 2018).

Almanya’da Türk öğrencilere yönelik çalışmasında Şahan’ın (2012) elde ettiği bulgulara göre veliler çocuklarının akademik başarısını yeterli görmektedir. Ancak öğretmenlerin aynı fikirde olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla okullardaki yabancı öğrencilerin velilerinin iletişim sorunu bir kez daha ortaya konulmuş olmaktadır. Ayrıca eğitimle ilgili herhangi bir beklentisi olmayan velilerin, çocuklarının sorunlarını fark etmemesi ve önemsememesi de beklenen bir sonuçtur. Benzer bir çalışmasında Polat (2012), Türkiye’de yaşayan göçmen öğrencilerin yaşadığı sorunları araştırmış ve çözüm yolları önermiştir. Bu çalışmada KKTC’deki göçmen ailelerin tersine Türkiye’deki aileler daha bilinçli yorum yapmışlar, eğitim sisteminde ders materyallerinin eksikliği, Türkçe öğretiminde sorunlar, ödev ve sosyal etkinlik azlığı, rehberlik sorunu, baskı, okul aile iletişimsizliği, öğrencilerin mutsuzluğu ve akademik başarısızlığı ile ölçme-değerlendirme gibi sorunlarla karşılaştıklarını dile getirmişlerdir.

Bu araştırmaya katılan velilerin tamamı Türkçe bilmektedir. Zaten araştırma öncesinde çalışma grubu seçilirken de göz önüne alınan ölçütlerden biri Türkçe anlamak ve konuşmak olmuştur. Ancak araştırma kapsamındaki velilerin KKTC’de kaldıkları zaman ve yaptıkları işlere bakıldığında Türkçe seviyelerinde farklılıklar olduğu görülmüştür.

Aileler, çocuklarının dersleriyle ilgilenme durumları ile ilgili birbirlerinden farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Birçok aile, çocuklarının derslerini önemsemekle birlikte yardım etmeye çalışmaktadır. Bazı aileler ise, çocuklarının derslerini kendi kendilerine anlayıp yapabildiğini düşünmekte ve onlara yardım etmemektedir. Bu sonuç, irdelenmesi gereken bir konudur. Bazı aileler bu yorumu yaparken çocuklarının notlarını ve sene sonu takdir almalarını kriter göstermiştir. Ancak bazı aileler neye dayanarak çocuklarının derslerine yardım etmediklerini açıklayamamıştır. Alanyazındaki birçok çalışmada olduğu gibi Çöplü’nün (2019) çalışmasında da akademik olarak özellikle dil yönünden zayıf olan öğrencilerin derslerine ilişkin motivasyonlarının azaldığı ortaya konmuştur. Dolayısıyla bazı ailelerin çocukları ile ilgili eğitim anlayış ve çabalarının daha detaylı araştırılması gerekmektedir.

Araştırmada anne ve babaların eğitime ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında genellikle görüşlerinin farklılık göstermediği dikkat çekmiştir. Beraber yaşayan ailelerde anne ve babalar birbirine yakın cevaplar vermişlerdir. Bazı ailelerde özellikle babalar, çocukların dersleriyle ilgilenmediklerini belirtmişlerdir. Bu katılımcılar, eşlerinin destek olduğu düşüncesindedirler. Okul dışında akademik destek alınıp alınmadığı sorulduğu zaman ise yine birçok velinin destek aldırılmaması değerlendirilmesi gereken bir sonuçtur. Bu durumun sebepleri düşünüldüğünde, çocukların başarısı ile ilgili endişe duymadıkları sonucuna varılabilir. Birçoğu ekonomik sebeplerle adaya gelen göçmen aileler, kazandıkları parayı çocukların eğitimine harcamak istememekte, okuldaki eğitimi yeterli bulmaktadırlar. Bazı veliler ilk yıllarda destek aldıklarını söylemiştir. Bu durum da öğrencilerin Türkçe öğrenene dek destek ihtiyacı hissettiklerini ama zamanla kendi kendilerine yetebildiklerini düşündürmektedir.

Araştırmadaki katılımcıların bazıları, çocuklarının devlet kolejlerinde olduğunu belirtmiştir. Türk öğrenciler için bile kazanmasının zor olduğu bir sıralama sınavı ile girilen kolejlere göçmen öğrencilerin hazırlanıp başarı göstererek girmesi, bazı ailelerin aldırıldığını söylediği özel derslerin etkili olduğunu ve Türkçeyi öğrendikten sonra göçmen öğrencilerin akademik başarılarının yüksek düzeyde olabileceğini göstermektedir. Çocukların okula ve okuldakilere ilişkin duygu durumlarına bakıldığında, birçok veli çocuğunun okulunu sevdiğini ve mutlu bir şekilde okula gidip geldiğini düşünmektedir. Bazı veliler çocuklarının okula ilişkin olumsuz duygu ve tutumları olduğu halde yine de gittiklerini ifade etmiştir. Bu durum, okulun sosyalleşme işlevinin önemli olduğunu ancak dil ve uyum problemleri yaşayan çocuklarda bir isteksizlik olabileceğini göstermektedir. Benzer bir çalışmada Atlıhan (2019), dil ve kültürel uyumsuzluk gösteren çocukların okula gitme ve devam konularında isteksizlik gösterdiği bulgusuna ulaşmıştır.

Çocukların okuldaki sosyal ilişkileri incelendiğinde olumsuz bir yorum yapılmadığı görülmektedir. Özellikle öğretmenlerine karşı sevgi ve saygı duygularının olduğu belirtilmiştir. Benzer bir çalışmada Ak'a (2020) göre, okula uyum ve dil problemleriyle gelen öğrenciler kısa sürede öğretmenlerinin yardımıyla bu sorunları aşmaktadır. Birçok veli, yaşanan ya da yaşanabilecek sorunlar için çözüm yolu üretmekten kaçınmış ve fikir belirtmemiştir. Bu durum onların eğitim ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ya da eğitimi yeterince önemsemediklerini düşündürmektedir. Bunun ötesinde göçmen olan ve yurttaş olmayan bu kişiler, ülkenin eğitimi ile ilgili sorunlarda kendilerini söz sahibi görmemiş olabilirler. Bazı aileler, çocuklarının okullarda sorun yaşamasını doğal kabul etmekle birlikte bu sorunların kendiliğinden kolayca çözülebileceğini düşünmektedir. Bu yaklaşım, velilerin okul ve öğretmenlere güvendiğini düşündürmektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre göçmen öğrenci ailelerinin, KKTC eğitim sisteminde yeterince söz sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle KKTC Millî Eğitim Bakanlığının eğitim programlarına göçmen öğrencileri ve onların ailelerini de dahil etmesi gerekmektedir. Çalışmadan çıkan sonuçlara bakıldığında okul-veli, öğretmen-veli iletişiminin yeterli düzeyde olmadığı anlaşılmıştır. Okul yönetimlerinin, Atlıhan'ın (2019) çalışmasında dile getirdiği gibi, gerek idari gerekse sınıf düzeyinde göçmen öğrenci velileri ile iletişimi sağlayacak çeşitli uygulamalar düzenlemesi gerekmektedir. KKTC Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen hizmet içi eğitim kurslarına göçmen öğrencilerin ve velilerinin eğitimine yönelik özel kurslar da eklenmelidir. Okul yönetimleri göçmen öğrencileri okula kayıt yaparken mümkünse kendi ülkesinden gelen başka öğrencilerle aynı sınıfa yerleştirilmelidir. Eren'in (2019) üzerinde durduğu gibi, daha etkili bir eğitim-öğretim süreci için okul yönetimleri tarafından okul-aile iletişiminin ön planda tutulduğu, velilerle etkili bir iletişim ve işbirliği amaçlı çeşitli günler ve etkinlikler düzenlenebilir.

Eğitim sürecinde sınıfta göçmen öğrenci bulunan öğretmenlerin fikirlerinin ve ihtiyaçlarının öğrenilmesi çok önemlidir. Akademik başarı yanında sosyal ve duygusal açıdan göçmen öğrencilerin gereksinimlerinin karşılanması da çok önemlidir. Bu amaçla ana dili Türkçe olmayan öğrencilerin hem kendi kültürlerini yaşayabileceği hem de Kıbrıs kültürünü içselleştirebileceği öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Göçmen öğrencilere sadece derslerle ilgili değil sosyal etkinlikler ve okul dışı kültürel etkinliklerle destek olunmalıdır. Kaya'nın (2016) altını çizdiği gibi, ilkokulda birinci sınıfa başlayacak olan göçmen öğrencilerin, eğer adaya yeni gelmişse belli bir süre okul öncesi eğitime devam etmeleri istenebilir. Göçmen öğrencilerin okula uyumları ile ilgili problemler konusunda çalışmak sadece sınıf ya da branş öğretmenlerinin sorumluluğunda olmamalı, okul psikolojik danışmanları bu süreçte etkin görev almalıdırlar. Sınıf içi çalışmalarda göçmen öğrenciler, öğrendikleri Türkçe sözcükleri kullanmaları konusunda öğretmenler ve arkadaşları tarafından cesaretlendirilmeli ve onları derse katarak motive etmelidirler. Böylelikle başarı elde etme konusunda göçmen öğrencilerin öğrenme motivasyonları artırılabilir. Sınıflarda özellikle sosyal beceri, hayat bilgisi veya sosyal bilgiler derslerinde göçmen öğrencilerin kendi kültürleri ile ilgili arkadaşlarına bilgi vermeleri özendirilmelidir. Böylece kendi kültürü ile kabul gördüğünü anlayan çocuklar özgüven sorunu yaşamamış olacaklardır. Göçmen öğrencilerin KKTC'de eğitim sistemindeki durumunu değerlendirebilmek için öğrencilerle aileleri arasındaki ilişki ve iletişim durumlarının da değerlendirilmesi önerilmektedir. Bu nedenle öğrencilerden oluşan bir örneklemin konuyu derinlemesine çalışabilmek için ileriki araştırmalara dahil edilmesi önerilebilir. Bu çalışma daha çok ilkokul seviyesindeki göçmen öğrencilerin velileri ile yürütülmüştür. Daha kapsamlı bilgi edinmek için ortaokul ve lise öğrencileri ve onların velileri ile çalışma yapılması önerilebilir. Çalışma öncesinde göçmen öğrencilerin velilerine yönelik KKTC'de yapılmış herhangi bir

kaynağa ulaşamamıştır. Bu nedenle konunun veliler dışında, KKTC eğitim sistemi içindeki farklı paydaşlarla (akademisyenler, sendikalar, sivil toplum örgütleri gibi) etraflıca çalışılması önerilebilir.

Kaynakça

- Abbak, A. C. (2015, 23 Şubat). Nitel araştırma yöntemlerinde örneklem seçimi. <https://www.slideshare.net/canabbak/ntel-aratirma-yntemlernde-rneklem-sem>
- Ak, N. (2020). Yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumda karşılaştığı sorunlar [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Aktoprak, A., Yiğit, P., & Güneşli, A. (2018). Attitudes of primary school teachers toward multicultural education. *Quality & Quantity*, 52(1), 181-194. <https://doi.org/10.1007/s11135-017-0600-x>
- Atlıhan, A. M. (2019). Göçmen öğrencilerin okul örgütüne uyumunda öğretmen ve okul yöneticilerinin rolleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(2), 60-71.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Büyüköztürk, D. Ş. (2012, 14 Mayıs). Örnekleme yöntemleri. <http://cv.ankara.edu.tr/duzenleme/kisisel/dosyalar/21082015162828.pdf>
- Ceyhan, E. (2007). Yabancı dil öğretimi teknolojisi. Morpa Yayınları.
- Çöplü, F. (2019). Göçmen öğrenciler için okul uyum programı geliştirmeye yönelik bir taslak çalışması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Dedeoğlu, S. ve Gökmen, Ç. E. (2011). Göç ve sosyal dışlanma. Efil Yayınevi.
- Egeli, S. ve Barut, Y. (2020). Anadili Türkçe olmayan yabancı uyruklu öğrencilerin okul ortamında yaşadıkları problemler. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 2(3), 171-179. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.20.03.20>
- Eraldemir, Z. (2013). Türkiye'de göç sorunu, göçlerin sosyo-ekonomik yansımaları: İskenderun-Dörtüyük örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Erden, H., ve Erden, A. (2019). KKTC eğitim sisteminde yaşanan güncel sorunlar. *Sakarya University Journal of Education*, 9(2), 282-303. <https://doi.org/10.19126/suje.516474>
- Erdoğan, M. ve Kaya, A. (2015). Türkiye'nin göç tarihi. Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Eren, Z. (2019). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre göçmen öğrencilerin eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 213-234. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.43815-476805>
- Eroğlu, Ö. B. ve Gülcan, M. G. (2016). Göçle gelen ailelerin ve çocuklarının eğitim sorunları: Mersin ili örneği. *Beycioğlu, K., Özer, N., Koşar, D. ve Şahin, İ. (Edt.), Eğitim yöntemi araştırmaları* (s. 218-238). Pegem Akademi.
- Gökmenoğlu, T. ve Kömleksiz, F. Ö. (2019). Göç ve çeşitlilik: KKTC'ye göçle gelen lise öğrencilerinin uyumuna yönelik bir durum saptama çalışması. *Başkent University Journal of Education*, 6(2), 265-281.
- Güngör, F., & Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilkököl öğrencilerinin eğitim-öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 124-173. <https://doi.org/10.18039/ajesi.454575>
- Hacıfazlıoğlu, Ö., Kararımak, Ö. ve Öztabak, M. (2015). Göç olgusu bağlamında lise öğrencilerinin aile profilleri ve akademik başarı durumları. *HAYEF Journal of Education*, 12(2), 81-97.
- He, Y., Bettez, S. C., & Levin, B. B. (2017). Imagined community of education: Voices from refugees and immigrants. *Urban Education*, 52(8), 957-985. <https://doi.org/10.1177/0042085915575579>
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye'de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 216-229.
- Kaya, Ö. S. & Akgün, E. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(4), 1311-1324. <http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.51992>
- KKTC Anayasa, (1985, 5 Mayıs). <http://www.cm.gov.nc.tr>.
- KKTC Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Ortak Hizmetler Dairesi (2021). İstatistik Yıllığı 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018. <http://eohd.mebnet.net/?q=node/34>
- KKTC Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi, (2005, 1 Eylül). Kıbrıs Türk eğitim sistemi, <http://talimterbiye.mebnet.net/kibrsturkegitimsistemi.pdf>
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- Onur, E., Biçer, N. ve Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılar Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alanyazın ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi Dergisi*, 1(2), 51-69. <https://doi.org/10.7884/teke.51>
- Özdemir, S. M, Benzer, H. ve Akbaş, O. (2009). Almanya'da yaşayan 15-19 yaş Türk gençlerinin eğitim sorunlarına ilişkin bir inceleme: Kuzey Ren Vestfalya örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 23-40.
- Polat, F. (2012). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

KKTC'deki Göçmen Öğrenci Velilerinin Eğitime İlişkin Görüşleri

- Schneider, C., & Arnot, M. (2018). Transactional school-home-school communication: Addressing the mismatches between migrant parents' and teachers' views of parental knowledge, engagement and the barriers to engagement. *Teaching and Teacher Education*, 75, 10-20. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.05.005>
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve Dündar, H. (2014). Eğitim ve Bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Şahan, G. (2012). Almanya'da ilkokullara devam eden Türk öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörlerin nitel bir analizi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşir, Z. ve Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*, 17(2), 1116-1134. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.419647>
- Takır, A. ve Özerem, A. (2019). Göçle gelen yabancı uyruklu öğrencilerin okul ortamında karşılaştıkları sorunlar. *Folklor Edebiyat*, 25(97), 639-657. <https://doi.org/10.22559/folklor.972>
- Tebben, C. (2017). Immigrant parental involvement in student academics, *Empowering Research for Educators*, 1(1), 7-19.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-559.
- UNESCO, (2015). The 2015 Global Monitoring Report: Education for All 2000-2015 Achievements and Challenges. UNESCO Publishing.
- UNICEF Türkiye, (1989, 20 Kasım). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, www.unicef.org/turkey/cocuk-haklarina-dair-sozlesme
- Yavuzer, H. (1993). Çocuk psikolojisi. Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2014). Case study research design and methods. Sage.